

'F*** ECOMOG'

L. Polman, Sierra Leone*

Tweeëneenhalve dag ongeveer mocht Liberia zich in de aandacht van de wereldpers verheugen. We zagen in augustus hoe president Charles Taylor afstand deed van de macht en kregen nog een glimp van de West-Afrikaanse vredesmacht ECOMOG die landde in Monrovia. Het laatste wat we over de zaak hoorden was een oproep van VN-secretaris-generaal Kofi Annan aan lidstaten om troepen te leveren voor de VN-vredesmissie die ECOMOG in oktober moet opvolgen. Daarna werd Liberia overstemd door het lawaai van het Amerikaanse avontuur in Irak.

Het was de derde keer in tien jaar dat we ECOMOG in actie hadden kunnen zien. ECOMOG is het vredesleger van ECOWAS, de organisatie van West-Afrikaanse staten. 'MOG' staat voor 'Military Observers Group'. De eerste keer was in de vroege jaren negentig, ook in Liberia, en de tweede keer in Sierra Leone (1996-1999). Het waren geslaagde operaties. In Liberia kwamen er dankzij ECOMOG vrede en verkiezingen (dat die Charles Taylor aan de macht brachten kan ECOMOG niet helpen) en in Sierra Leone werd het veilig genoeg voor de VN om het van ECOMOG te durven overnemen.

Lokale superpower Nigeria levert steeds de meeste troepen voor de ECOMOG-ondernemingen. Als West-Afrikanen het over ECOMOG hebben, spreken ze bijna naar waarheid van 'the Nigerians'.

Toch zijn de ECOMOG-missies al net zo multicultureel als die van de VN. Deelnemers hebben eigen agenda's, eigenaardigheden en militaire mores. De Liberianen en Sierra Leoners zullen u vertellen dat je bijvoorbeeld van Malinese en Guinese ECOMOG-soldaten zelden

last, maar ook geen profijt hebt. Ze bemoeien zich nergens mee en kunnen dat ook niet, want spreken uitsluitend Frans, terwijl Liberianen en Sierra Leoners alleen maar Engels kennen.

Ik maakte Guinese ECOMOG'ers mee in het diamantstadje Bo in de Sierra Leonese bush. Prototypes hangmilitairen. Zaten en lagen de hete dagen uit op het stoffige stoepje voor de poort, elkaar ontspannen vlooiend, met hun Bo'se vriendinnetjes als pin-ups her en der over stapeltjes zandzakken gevleid. Bij zonsondergang streken ze de Guinese vlag en gingen slapen. 's Ochtends sleepten ze zich door de poort weer naar buiten. Daar lagen hun vriendinnetjes dan al, of nog steeds.

De Ghanese ECOMOG-component staat bekend als behulpzaam en beleefd. 'Wij zijn zoals jullie,' legde een Ghanese commandant me eens uit. 'Wij willen levend thuiskomen. Als de rebellen komen, zoeken we een schuilplaats en sturen onderhandelaars op ze af. Mislukken de onderhandelingen, dan bellen we de Nigerianen. Die houden van knokken en zijn niet bang te sterven.'

* Mevrouw Polman, journalist en documentairmaker voor onder meer de VPRO, schreef artikelen voor de Volkskrant, NRC Handelsblad en Vrij Nederland. Haar bezoek aan de VN-operatie in Rwanda (1995) gaf haar leven een beslissende wending. Polmans derde boek, 'Ik Zag twee beren' bevat het verslag daarvan.

Thans bevindt ze zich in Sierra Leone en doet in columns en verhalen verslag van deze - voor velen onbekende - VN-operatie. Voor meer informatie: www.rozenbergps.com/polman

Op muren in Liberia en Sierra Leone staat net zo vaak 'I luv ECOMOG' gekalkt, als 'F*** ECOMOG'. De meningen over met name de Nigeriaanse ECOMOG'ers verschillen. In de perceptie van het oude Liberiaanse vrouwtje dat achterbleef toen het dorp voor rebellen op de vlucht was geslagen, zijn de jongens van ECOMOG door God gezonden engelen. Een Nigeriaanse soldaat, ook op de vlucht, hees het mensje op zijn rug en rende dwars door de vijandelijke linies naar veiliger gebied tientallen kilometers verderop.

Anderen zien de Nigerianen juist als genadeloze massamoordenaars. 'Ze namen geen gevangenen en gunden niemand het voordeel van de twijfel,' vertelt een Sierra Leoner die erbij was toen de Nigerianen rebellen die naar de hoofdstad waren opgerukt, terug de bush insloegen. 'Iedereen die verkeerd uit zijn ogen keek werd gearresteerd en naar het stadskerkhof gemarkeerd. "Hier hoor jij thuis", zeiden ze dan en schoten je dood. Maar ik begreep het wel. De rebellen hadden het speciaal op de Nigerianen gemunt. Als ze er een te pakken kregen, staken ze z'n ogen uit en sneden hem levend in plakjes.'

In de oorlogen in Liberia en Sierra Leone sneuvelden 1200 Nigerianen.

De Verenigde Naties betaalden de ECOMOG-missies. Nigeria was diep beledigd toen de geldkraan voor de missie in Sierra Leone in 1999 dichtging. Mensenrechtenorganisaties protesteerden steeds luid tegen het brute optreden van de Nigerianen en de VN verving ze door blauwhelmen. Dat het om een wisseltruc ging waarbij de Nigerianen hun groene helmen ruilden voor blauwe en gewoon in Sierra Leone bleven, maakte de belediging een beetje goed. De VN betaalt een blauwhelm twee keer

zoveel als een ECOMOG'er. De Ghanezen, Malinezen en Guineërs bleven ook en kregen gezelschap van collegae uit India, Bangladesh en Pakistan. Deze dagen worden VN-missies nog bijna uitsluitend bemand door soldaten uit arme landen. Op 30 juni jongstleden waren de vijf grootste troepenleveranciers aan VN-missies: Pakistan, India, Bangladesh, Nigeria en Ghana. Samen leveren ze 13,826 militairen. De vijf permanente leden van de VN-veiligheidsraad die de missies verordonderen, leveren samen 2097 militairen, minder dan ieder van de vijf grootste individueel (behalve Ghana).

Vanaf 1 oktober moeten 15-17.000 blauwhelmen de ECOMOG'ers beginnen te vervangen. De VN had graag gezien dat westerse landen ook wat troepen leveren, maar niet een van ons heeft aan de oproep van Kofi Annan gehoor gegeven.

De gebruikelijke leveranciers hebben de plunjezakken alweer gepakt. Pakistan verklaarde monter dat de deelname aan vredesmissies hun militaire kennis verdiept. 'Om niet te schieten in moeilijke situaties vereist heel veel ervaring,' zei Tariq Chaudhry, militair deskundige in de Pakistaanse vertegenwoordiging bij de VN in New York.

Hij is de vijf dankbaar, maar een blij man is ondersecretaris-generaal van de VN-afdeling Vredesoperaties, Jean-Marie Guéhenno, niet. 'Sommige lidstaten betalen met geld, anderen met bloed. Als we de risico's niet eerlijk delen, moeten we ophouden te doen alsof we leven in een internationale gemeenschap.'

De VN betalen de leveranciers U\$1100 per blauwhelm per maand. 'De baten overstijgen de kosten royaal,' zegt Chaudhry. Welke kosten precies, zegt hij er niet bij.

BERICHT UIT AFRIKA